



Varmahlíðarskóli

Öryggishandbók

Febrúar 2022

Ábyrgð: Öryggisnefnd Varmahlíðarskóla, Guðmundur Magnússon öryggisvörður, Helga Þorbjörg Hjálmarsdóttir öryggistrúnaðarmaður og Hanna Dóra Björnsdóttir skólastjóri auk Sigrúnar Benediktsdóttur trúnaðarmanns kennara.

Efnisyfirlit

| | |
|---|-----------|
| Inngangur: | 3 |
| Áætlun um fræðslu starfsmanna um öryggismál | 3 |
| Áætlun um öryggi og heilbrigði á vinnustað | 4 |
| Áhættumat | 4 |
| Vinnuálag | 4 |
| Vinnuslys | 5 |
| Líkamlegt álag | 5 |
| Raddvernd - hjóðvist | 5 |
| Ýmsar áætlanir | 5 |
| Rýmingaráætlun vegna eldsvoða | 5 |
| Viðbrögð við jarðskjálftum | 6 |
| Jafnréttisáætlun | 7 |
| Áætlun gegn einelti, áreitni í starfsmannahópnum eða annarrar ótilhlýðilegrar hegðunar | 7 |
| Viðbrögð stjórnenda | 8 |
| Viðbrögð við áföllum | 8 |
| Lokaorð | 9 |
| Fylgiskjal 1 | 10 |

Inngangur:

Öryggishandbók Varmahlíðarskóla tekur á þáttum í starfsumhverfi skólans sem snúa að öryggi og heilsu starfsmanna sbr. lög nr. 46/1980 og reglugerð nr. 920/2006. Einnig reglugerð 1009/2015 um aðgerðir gegn einelti, kynferðislegri áreitni, kynbundinni áreitni og ofbeldi á vinnustöðum og lögum nr. 10/2008 um jafna stöðu og jafnan rétt kvenna og karla. Öryggishandbókin fjallar um vinnuverndarstarf, vinnuaðstæður og félagslega þætti, efnislega þætti, líkamsbeitingu og annað það er máli skiptir varðandi vinnuvernd.

Í nóvember 2021 var farið yfir gátlista um starfsumhverfi í skólum og sérstakan gátlista er snýr að félagslegum og andlegum aðbúnaði. Þessi stefna felur í sér upplýsingar um öryggismál ásamt nauðsynlegum aðgerðum sem grípa skal til ef fram kemur tilkynning um einelti, áreitni og annað ofbeldi á vinnustað. Stefnunni fylgja auk þess skýrir verkferlar.

Stefna þessi gildir um allt starfsfólk Varmahlíðarskóla. Jafnframt gildir hún um öll vinnutengd störf s.s. á ráðstefnum, námskeiðum, ferðalögum, starfsmannaferðum og öðrum félagslegum samkomum sem tengjast starfi/vinnustað. Með hliðsjón af tilkynningarskyldu er starfsfólk sem upplifir einelti eða aðra óæskilega hegðun hvatt til að tilkynna slíkt. Taka ber allar tilkynningar og/eða kvartanir alvarlega og bregðast við þeim á faglegan hátt. Starfsfólk sem með framkomu sinni, orðum, viðmóti eða atferli beitir samstarfsfélaga sína eða aðra ofbeldi hvort sem um er að ræða einstakt tilvik eða ítrekað telst brjóta grundvallarreglur samskipta. Slík hegðun getur leitt til áminningar, tilfærslu í starfi eða eftir atvikum brottvikningar.

Mikilvægt er að stefnan sé tilkynnt starfsfólki reglulega. Hvetja skal jafnframt til opinskárra umræðna og veita almenna fræðslu um eineltismál. Stefnan er birt á heimasíðu skólans.

Áætlun um fræðslu starfsmanna um öryggismál

- Í ágúst ár hvert á starfsmannafundi er farið yfir:
 - öryggisáætlun, s.s. rýmingaráætlun, viðbrögð við slysum og áföllum, viðbrögð við jarðskjálftum og slysavarnir. Í lok fundar ganga allir saman hring um bygginguna, skoða og rifja upp hvar neyðarútgangar eru, glöggva sig á merkingum og staðsetningu slökkvibúnaðar. Öryggisvörður og öryggistrúnaðarmaður stjórna þessari aðgerð.
 - áætlun gegn einelti, áreitni í starfsmannahópnum eða annarri ótilhlýðilegri hegðun, starfsmannastefnu Skagafjarðar og jafnréttisáætlun.
- Skyndihjálparnámskeið er haldið annað hvert ár.
- Öryggisvörður, öryggistrúnaðarmaður og skólastjóri funda ár hvert í lok skólaárs og fara yfir áætlanir og skipuleggja fræðslu á haustdögum fyrir starfsmenn.

Áætlun um öryggi og heilbrigði á vinnustað

Til að tryggja öryggi og aðbúnað starfsmanna á vinnustað og koma í veg fyrir óviðeigandi hegðun og auka líkur á ánægju í starfi ber að framkvæma áhættumat á vinnustöðum reglulega. Áhættumat er gert meðal annars með því að greina áhættuþætti er varða:

- Andlega og félagslega heilsu starfsmanna.
- Hegðun á viðkomandi vinnustað þar sem atvinnurekandi, stjórnendur og/eða starfsfólk getur átt hlut að máli.
- Samskipti starfsfólks viðkomandi vinnustaðar við einstaklinga sem ekki teljast til starfsfólks vinnustaðarins s.s. foreldra, sérfræðinga, verktaka og skólasamfélagið.
- Þætti er snúa að líkamlegu öryggi og aðbúnaði í starfi.

Áhættumat

Með því að framkvæma áhættumat getum við fundið þær hættur sem geta tengst vinnunni og metið hverju sé mikilvægast að koma í framkvæmd.

Áhættumat getur gefið svar við þremur spurningum:

1. Hvað getur farið úrskeiðis?
2. Hvernig getum við komið í veg fyrir að það fari úrskeiðis?
3. Hvað getum við gert til að minnka afleiðingarnar ef það gerist þrátt fyrir allt?

Áhættumat skal byggjast á öllum tiltækum upplýsingum um öryggi og aðbúnað á vinnustaðnum þar sem auk líkamlegra þátta skal meðal annars tekið tillit til andlegra og félagslegra þátta í tengslum við vinnuaðstæður á vinnustaðnum. Í andlegum og félagslegum aðstæðum skal m.a. litið til eftirfarandi þátta:

- Fjöldi starfsfólks
- Aldur starfsfólks
- kynjahlutfall meðal starfsfólks
- Ólíkur menningarlegur bakgrunnur starfsfólks
- Hugsanlegir örðugleikar meðal starfsfólks í tengslum við talað og/eða ritað mál
- Skipulag vinnutíma
- Vinnuálag
- Eðli starfs/starfa á vinnustaðnum
- Hvar/hvernig vinnan fer fram

Vinnuálag

Mikilvægt er að koma í veg fyrir að álag í vinnu verði óhóflegt. Fyrir liggur að starf í grunnskólum getur verið erilsamt og meira álag á ákveðnum tíma dags og á ákveðnum tímum á skólaárinu. Mikilvægt er þó að koma í veg fyrir að starfsmenn örmagnist og leita þarf allra leiða til að grípa inn í ef aðstæður eru þannig. Kennarar vinna saman í teyllum ásamt stuðningsfulltrúum og flestir starfsmannahópar hafa samstarfsfélaga sem þeir geta leitað til með sín áhyggjuefni. Ef vandinn er meiri en svo að hægt sé að leysa hann innan teyma má leita til leiðtoga teyma eða stjórnenda. Stjórnendateymi ber ábyrgð á að hvert einstakt mál sé tekið fyrir og skipaður málastjóri sem fylgir málinu eftir. Það fer eftir eðli mála

hvaða úrlausnir eru í boði s.s. hvort hægt er að leysa málin innan húss eða hvort leita þarf utanaðkomandi aðstoðar.

Vinnuslys

Mikilvægt er að starfsmaður upplýsi skólastjóra um vinnuslys eins fljótt og auðið er og skrái í ATVIK. Vinnuslys þar sem starfsmaður er frá í einn dag eða meira eru skráð og tilkynnt rafrænt til Vinnueftirlits og á pappír til Sjúkratrygginga Íslands. Starfsmaður þarf að verða sér úti um áverkavottorð eða veikindavottorð eftir því sem við á. Vinnustaður greiðir fyrstu heimsókn á slysadeild sem annað hvort er sett í reikning hjá Sveitarfélaginu Skagafirði eða starfsmaður greiðir og fær kvittun sem síðan fer í endurgreiðsluferli. Starfsmaður greiðir kostnað eftir fyrstu heimsókn en þarf að geyma kvittanir og getur fengið endurgreitt hjá Sjúkratryggingum Íslands ef slysið flokkast sem vinnuslys. Þega rum alvarlegri slys er að ræða sendir stjórnandi einni tilkynningu til VÍS sem er tryggingafélag Sveitarfélagsins Skagafjarðar. Atvinnusjúkdómar hafa ekki verið tilkynntir til Vinnueftirlits ríkisins.

Líkamlegt álag

Vinnuaðstæður eru fjölbreyttar í flestum störfum. Til að draga úr líkum á álagseinkennum er mikilvægt að stuðla að góðu vinnuumhverfi, hentugum búnaði, húsgögnum, góðum vinnustellingum og ekki síst fjölbreyttum verkefnum og jákvæðum starfsanda. Skólinn er heilsueflandi grunnskóli og starfar með það markmið í huga að vinnustaðurinn sé góður og heilsusamlegur fyrir alla sem þar starfa. Stefnt er að því að fá iðju- og/eða sjúkraþjálfara annað til þriðja hvert ár til að leiðbeina starfsfólki með vinnustellingar og til að nýta sér hjálpartæki á réttan hátt. Það sé liður í að efla gott vinnulag og vinnustaðamenningu með hagsmuni allra að leiðarljósi.

Raddvernd - hljóðvist

Mikilvægt er að vel sé hugað að raddvernd og hljóðvist í skólastofum, matsal og íþróttahúsi. Nota mætti sýnilega hljóðmæla, velja hljóðdempandi efnivið í húsgögn og rými þegar kemur að viðhaldi eða endurnýjun skólans. Huga þarf reglulega að ráðgjöf fyrir starfsmenn og stjórnendur.

Ýmsar áætlanir

Varmahlíðarskóla ber að vera með áætlun um heilsuvernd (sbr. 66. gr. laga nr. 46/1980, sbr. einnig 28. gr. reglugerðar nr. 920/2006 um skipulag og framkvæmd vinnuverndarstarfs á vinnustöðum). Til heilsuverndar telst verndun líkamlegrar og andlegrar heilsu. Í áætlun um heilsuvernd er því meðal annars tekið á forvörnum og viðbrögðum til að koma í veg fyrir og til að bregðast við ef upp koma mál tengd einelti, áreitni eða ofbeldi.

Rýmingaráætlun vegna eldsvoða

Þegar neyðarhringing heyrst verða ALLIR að bregðast við eins og um bruna sé að ræða. Farið er eftir verklagi [rýmingaráætlunar Varmahlíðarskóla](#).

Í öllum kennslustofum og rýmum Varmahlíðarskóla hanga leiðbeiningar með teikningum af útgönguleiðum.

Ábyrgð:

- Húsvörður sér um að sýna nýjum starfsmönnum slökkvitæki, brunaboða og útgönguleiðir.
- Húsvörður gætir þess að allar útgönguleiðir séu alltaf færar.
- Húsvörður ber ábyrgð á að slökkvitæki séu yfirfarin á hverju ári.
- Allir starfsmenn bera ábyrgð á að kynna sér rýmingaráætlun skólans og taka virkan þátt á æfingum.
- Allir starfsmenn bera jafna ábyrgð á að rýma húsnæðið.
- Allir starfsmenn bera ábyrgð

Skólastjóri sér um að haldin sé rýmingaræfing á hverju skólaári. Skólastjóri ber einnig ábyrgð á að rýmingaráætlun sé yfirfarin og kynnt í byrjun hvers skólaárs.

Viðbrögð við jarðskjálftum

Við förum eftir viðbrögðum almannavarna, sjá nánar [Viðbrögð við jarðskjálfta](#).

Ef þú ert innandyra þegar jarðskjálfti byrjar - ekki hlaupa af stað.

- Haltu kyrru fyrir, mörg slys verða þegar hlaupið er af stað.
- Farðu undir borð eða rúm, verðu höfuð og háls, haltu þér í sterkbyggð húsgögn.
- Krjúptu niður í horni við burðarvegg eða í hurðaropi við burðarvegg. Gætið fyllstu varúðar og skoðið flóttaleið út eftir skjálftann.
- Verðu höfuð þitt og andlit með kotta - ef þú vaknar upp við jarðskjálfta.
- Haltu þig frá gluggum - þeir geta brotnað.
- Láttu þína nánustu vita með sms þegar jarðskjálfti hættir.

Ef þú ert utandyra þegar þú finnur jarðskjálfta - ekki hlaupa inn.

- Vertu áfram úti - reyndu að finna skjól til að *krjúpa, skýla, halda*.
- Reyndu að koma þér frá byggingum sem geta hrunið.
- Grjóthrun, skriður og snjóflóð geta fallið úr hlíðum og fjalllendi.
- Raflínur eru hættulegar ef þær slitna - varist að snerta þær.
- Reyndu að komast á opið svæði þar sem byggingar þrengja ekki að.
- Farðu frá ströndinni ef þú ert á svæði þar sem hætta er á flóðbylgju.

Ef þú ert að keyra þegar þú finnur jarðskjálfta.

- Leggðu ökutæki og stoppaðu. Vegir og brýr geta skemmst í jarðskjálfta.
- Hafðu sætisbeltin spennt.
- Haltu kyrru fyrir ef þú ert í bíl þar sem hann getur varið þig gegn brotum og braki sem hægt er að verða fyrir í jarðskjálfta - hlustaðu á útvarpið, þar koma jafnan fyrstu upplýsingarnar um jarðskjálftann.

Jafnréttisáætlun

Starfsfólk Varmahlíðarskóla leggur sig fram við að vera til fyrirmyndar í því að skapa vinnuskilyrði og umhverfi sem stuðla að jöfnum rétti karla og kvenna. Sjá nánar í [Jafnréttisáætlun Varmahlíðarskóla](#).

Áætlun gegn einelti, áreitni í starfsmannahópnum eða annarrar ótilhlýðilegrar hegðunar

Einelti er ekki liðið í skólanum og allir eiga að njóta sín í starfi. Í öllu starfi Varmahlíðarskóla eiga starfsmenn og stjórnendur að sýna kurteisi og virðingu í samskiptum. Einelti, kynferðisleg áreitni, kynbundin áreitni, ofbeldi eða önnur ótilhlýðileg hegðun verður ekki umborin á vinnustaðnum og er bæði stjórnendum og starfsmönnum með öllu óheimil.

Orðskýringar

Einelti: Síendurtekin hegðun sem almennt er til þess fallin að valda vanlíðan hjá þeim sem fyrir henni verður, svo sem að gera lítið úr, móðga, særa eða ógna viðkomandi eða valda honum ótta. Skoðanaágreiningur eða ágreiningur vegna ólíkra hagsmuna fellur ekki hér undir.

Kynbundin áreitni: Hegðun sem tengist kyni þess sem fyrir henni verður, er í óþökk viðkomandi og hefur þann tilgang eða þau áhrif að misbjóða virðingu viðkomandi og skapa aðstæður sem eru ógnandi, fjandsamlegar, niðurlægjandi, auðmýkjandi eða móðgandi aðstæðna. Hegðunin getur verið orðbundin, táknræn og/eða líkamleg.

Kynferðisleg áreitni: Hvers kyns kynferðisleg hegðun sem er í óþökk þess sem fyrir henni verður og hefur þann tilgang eða þau áhrif að misbjóða virðingu viðkomandi, einkum þegar hegðunin leiðir til ógnandi, fjandsamlegra, niðurlægjandi, auðmýkjandi eða móðgandi aðstæðna. Hegðunin getur verið orðbundin, táknræn og/eða líkamleg.

Ofbeldi: Hvers kyns hegðun sem leiðir til, eða gæti leitt til, líkamlegs eða sálræns skaða eða þjánainga þess sem fyrir henni verður, einnig hótun um slíkt, þvingun eða handahófskennda sviptingu frelsis.

Polandi: Sá aðili sem verður fyrir einelti, ofbeldi, kynferðislegri eða kynbundinni áreitni. Þar til rannsókn á máli er lokið er notast við hugtakið "meintur polandi".

Gerandi: Sá aðili sem beitir einelti, ofbeldi, kynferðislegri eða kynbundinni áreitni. Þar til rannsókn á máli er lokið er notast við hugtakið "meintur gerandi".

Varmahlíðarskóli skal koma í veg fyrir einelti, kynferðislega áreitni, kynbundna áreitni, ofbeldi eða aðra ótilhlýðilega hegðun í starfi skólans með forvörnum og virkri viðbragðsáætlun.

Unnið er samkvæmt [Stefnu og viðbragðsáætlun Sveitarfélagsins Skagafjarðar gegn einelti, ofbeldi, kynferðislegri og kynbundinni áreitni](#).

Starfsmaður sem telur sig hafa orðið fyrir einelti, kynferðislegri áreitni, kynbundinni áreitni eða ofbeldi á vinnustað, eða telur sig hafa rökstuddan grun eða vitneskju um slíka hegðun á vinnustað, skal tilkynna það. Ábendingar vegna slíkrar hegðunar geta hvort heldur sem er verið munnlegar, skriflegar eða rafrænar með skráningu rafrænt í ATVIK. Mælt er með því að þær séu skriflegar og eyðublaðið "Tilkynning um meint einelti, ofbeldi, kynferðislega eða kynbundna áreitni á vinnustað" sé notað (Fylgiskjal 1, afrit úr ofangreindri Stefnu og viðbragðsáætlun Sveitarfélagsins Skagafjarðar).

Óformleg tilkynning felur ekki í sér sjálfkrafa rannsókn og málið fer ekki lengra nema viðkomandi kjósi að sækja málið formlega, umkvörtunaraðili getur gert tilkynningu sína formlega síðar kjósi hann svo. Upplifi starfsmaður samskiptavanda innan vinnustaðar skal hann leita til síns yfirmanns - telji viðkomandi það ófært er hægt að hafa samband við fræðslustjóra, sviðsstjóra fjölskyldusviðs eða mannauðsráðgjafa Sveitarfélagsins Skagafjarðar.

Formleg tilkynning leiðir af sér rannsókn málsins. Sá sem tilkynnir skal vera reiðubúinn að skýra mál sitt nánar. Upplýsingar um málsmeðferð er að finna í Stefnu og viðbragðsáætlun Sveitarfélagsins Skagafjarðar gegn einelti, ofbeldi, kynferðislegri og kynbundinni áreitni, kafla 7. Málsmeðferð.

Viðbrögð stjórnenda

Verði stjórnandi var við einelti, kynferðislega áreitni, kynbundna áreitni, ofbeldi eða aðra ótilhlýðilega hegðun eða hefur rökstuddan grun um að framangreind hegðun eigi sér stað innan stofnunarinnar ber honum að bregðast við án ástæðulausrar tafar í því skyni að koma í veg fyrir að slík hegðun endurtaki sig.

Fyrstu viðbrögð

Skólastjórnendur bera ábyrgð á rannsókn mála og skul þeir þegar í stað virkja viðbragðsáætlun. Taka skal allar tilkynningar alvarlega og sýna nærgætni í aðgerðum gagnvart aðilum máls. Skólastjórnendur skulu í samráði við trúnaðarmenn og meðstjórnendur meta þörf þolanda fyrir stuðning og veita hann. Leggja skal ríka áherslu á að brugðist sé við hið fyrsta í þeim tilgangi að koma í veg fyrir að hegðunin endurtaki sig og koma þannig í veg fyrir frekari skaða.

Viðbrögð við áföllum

Áfall er mótlæti eða erfið reynsla sem einstaklingur verður fyrir. Hlutverk áfallaráðs er m.a. að hafa verkstjórn við válega atburði og meta aðstæður. Áfallaráð kynnir viðbragðsáætlun við áföllum fyrir starfsfólki. [Áfallaáætlun er aðgengileg á heimasíðu skólans.](#)

Í áfallaráði Varmahlíðarskóla sitja skólastjórnendur, skólaritari, náms- og starfsráðgjafi og skólahjúkrunarfræðingur. Að auki vinna með áfallaráði starfsfólk skólapjónustu, sóknarprestar, lögregla, umsjónarkennarar og starfsfólk eins og þurfa þykir.

Áföll geta verið:

- Alvarleg veikindi nemenda, aðstandenda eða starfsfólks skólans.
- Alvarleg slys nemenda, aðstandenda eða starfsfólks skólans eða ofbeldi gagnvart þeim.
- Andlát nemenda, foreldra eða systkina nemenda.
- Andlát starfsmanns, maka eða barns starfsmanns.

Mikilvægt er að aðstandendur tilkynni áföll sem fyrst til umsjónarkennara eða skólastjóra. Sá sem fær upplýsingarnar fyrst komi þeim til annarra í áfallaráði.

Skólastjóri lætur aðra stjórnendur vita um áföll. Skólastjórnendur meta hvort kalla skal til áfallaráð ásamt hugsanlegum stuðningsaðilum. Mörg áföll eru þess eðlis að óþarfi er að áfallateymið fundi frekar. Þau áföll geta engu að síður haf áhrif á einstaklinginn, ér er t.d. átt við skilnað foreldra, missi ættingja og aðra tilfinningalega erfiðleika. Á skólabókasafni á finna upplýsingar um fræðsluefni sem nýtist þeim sem hlut eiga að máli. Einnig geta þeir sem hlut eiga að máli leitað stuðnings hjá áfallateymi.

Lokaorð

Öryggishandbók Varmahlíðarskóla er endurskoðuð árlega og yfirfarin á starfsmannafundi í ágúst/september. Öryggisnefnd fundar reglulega, 2-3 sinnum á misseri, hausti og vori. Oftar ef þörf krefur. Trúnaðarmaður kennara tekur virkan þátt í vinnuverndarstarfi skólans og fundar að lágmarki 2 sinnum á skólaári með öryggisnefnd. Öryggishandbók er aðgengileg útprentuð og á heimasíðu skólans www.varmahlidarskoli.is.

Fylgiskjal 1

Tilkynning um meint einelti, ofbeldi, kynferðislega eða kynbundna áreitni á vinnustað

Skráning á atviki

Upplýsingar um þolanda og geranda

Dagsetning atviks: _____

Nafn meints þolanda: _____ Er þetta fyrsta atvik?:
Já Nei

Nafn meints geranda: _____ Er þetta fyrsta
tilkynning: Já Nei

Lýsing á atviki

Lýstu atvikinu eins og það átti sér stað. Hvar gerðist þetta? Var einhver undanfari? Hve lengi hefur það staðið yfir? Hvað var sagt/gert? Hvernig brugðust þú og gerandi við? Voru vitni að atvikinu? Hvernig leið þér eftir atvikið?

Lýstu atvikinu hér fyrir neðan:

ATH – Vinsamlegast látið öll möguleg viðbótargögn fylgja með s.s. tölvupósta, bréf eða annað efni.

Fyrir yfirmann, trúnaðarmann, mannauðsstjóra eða vinnuverndarfulltrúa.

Dagsetning móttöku: _____

Undirskrift: _____